

Turinys

Ivadas	10
Introduction	14
1. 1917 m. liepos mén. kvietimas Vilniaus lietuvių grupės vardu dalyvauti organizaciniame komitete rengti Lietuvių konferenciją Vilniuje	18
2. 1917 m. rugpjūčio 1–4 d. organizacijos komiteto lietuvių konferencijai sušaukti protokolas	21
3. 1917 m. rugsėjo 18–22 d. Lietuvių konferencijos Vilniuje rezoliucija	24
4. 1917 m. rugsėjo 23 d. Lietuvos Tarybos kreipimasis į vyriausiajį Vokietijos kariuomenės vadą generalfeldmaršalą Bavarijos princą Leopoldą (lietuvių ir vokiečių kalba)	26
5. 1917 m. rytinio Baltijos kranto teritorijų žemėlapis.....	29
6. 1917 m. lapkričio 7 d. Vokietijos užsienio reikalų žinybos atstovo Rudolfo Nadolny'io raštas apie Lozanoje vykstančią Lietuvių konferenciją (Antrają Berno konferenciją)	31
7. 1917 m. lapkričio 7 d. (iš Lorracho) / 8 d. (iš Berno) vokiečių atstovo Šveicarijoje Gisberto von Rombergo telegrama (dešifruota) Vokietijos užsienio reikalų žinybos atstovui apie Antrają Berno konferenciją	33
8. 1917 m. lapkričio 7 d. dešifruota telegrama Vokietijos kancleriu grafui Georgui von Hertlingui dėl Lietuvių konferencijos Stokholme	35
9. <i>Dagens Nyheter</i> 1917 m. spalio 24 d. straipsnis apie lietuvių konferenciją Stokholme	37
10. 1917 m. lapkričio 9 d. raštas – laikraščio <i>Dagens Nyheter</i> spalio 24 d. paskelbtu straipsnio apie lietuvių Stokholmo konferenciją vertimas iš švedų į vokiečių kalbą	39
11. 1917 m. lapkričio 8 d. dešifruota telegrama, pasirašyta Užsienio reikalų žinybos atstovo Maltzano, apie valdymo struktūros pasikeitimus Lietuvos teritorijoje	42
12. 1917 m. lapkričio 11 d. vokiečių karinės administracijos viršininko Lietuvoje kunigaikščio Franzo J. von Isenburgo-Birsteino telegrama apie lietuvių delegacijos priėmimą Berlyne	44
13. 1917 m. lapkričio 12 d. telegrama Vokietijos užsienio reikalų žinybai, siųstai jos pareigūno Kurto von Lersnerio, dėl kunigaikščio Franzo J. von Isenburgo-Birsteino dalyvavimo lietuvių delegacijos priėmimė Berlyne	46
14. 1917 m. lapkričio 13 d. dešifruota telegrama iš vyriausiosios karo vadovybės būstinės apie karinės vadovybės požiūrį dėl Lietuvos sienų	48
15. 1917 lapkričio 18 d. Vokietijos užsienio reikalų žinybos pareigūno Rudolfo Nadolny'io raštas apie lietuvių pateiktą politinės situacijos vertinimą.....	50
16. 1917 m. lapkričio 23 d. telegrama Vokietijos užsienio reikalų žinybai, siųsta jos pareigūno Kurto von Lersnerio, apie Lietuvos atstovų vizitą Berlyne	58
17. 1917 m. lapkričio 25 d. Lietuvos Tarybos nario dr. Jurgio Šaulio laiškelis, rašytas ant <i>Central Hotel Berlin</i> firminio blanko, apie lietuvių delegacijos vizitą Berlyne	60
18. 1917 m. lapkričio 26 d. Lietuvos Tarybos <i>Pro Memoria</i> dėl konvencinių ryšių tarp Lietuvos ir Vokietijos	63
19. 1917 m. lapkričio 28 d. pareigūno Maltzano raportas slaptajam pataréjui Rudolfui Nadolny'iui, apibūdinantis kunigaikščio Franzo J. von Isenburgo-Birsteino pašalinimo iš karinės administracijos viršininko posto pradžią	67

20. 1917 m. lapkričio 30 d. Lietuvos Tarybos atstovų Antano Smetonos, Stepono Kairio ir Jurgio Šaulio prašymas surengti jiems audienciją pas Vokietijos kanclerį grafa Georgą von Hertlingą	70
1917 m. lapkričio 30 d. telegrama, kurią išsiuntė Vokietijos užsienio reikalų žinybos atstovas Kurtas von Lersneris iš Vyriausiosios karinės vadovybės būstinės, apie situaciją Lietuvoje	72
21. 1917 m. gruodžio 1 d. susitarimas tarp Lietuvos Tarybos atstovų Antano Smetonos, Jurgio Šaulio ir Stepono Kairio bei Vokietijos užsienio reikalų žinybos atstovo Rudolfo Nadolny'io dėl Lietuvos ir Vokietijos santykių	75
22. 1917 m. gruodžio 1 d. krašto tarybos [Lietuvos Tarybos] nutarimo projektas (būsimosios gruodžio 11 d. deklaracijos pirminis prototipas)	81
23. 1917 m. gruodžio 1 d. dokumentas, pavadintas „Nepriklausomybės proklamacija“ (vienas iš būsimosios gruodžio 11 d. deklaracijos prototipų)	83
24. 1917 m. gruodžio 4 d. Vokietijos užsienio reikalų žinybos pareigūno Kurto von Lersnerio telegrama Vokietijos kancleriui grafui Georgui von Hertlingui, kuria jis perduoda feldmaršalo Pauliaus von Hindenburgo nuomonę	85
25. 1917 m. gruodžio 6 ir 7 d. Berlyne vykusio posėdžio, kuriame dalyvavo Vokietijos valstybės valdžios ir kariuomenės vadovybės atstovai, sprendžiant Lietuvos ir Kuršo likimą, protokolo nuorašas	90
26. 1917 m. gruodžio 7 d. Vokietijos kanclerio grafo Georgo von Hertlingo įgaliojimas Vokietijos užsienio reikalų žinybos atstovui Kurtui von Lersneriui sudaryti ir priimti protokolą su Lietuvos Tarybos atstovais: Antanu Smetona, Steponu Kairiu ir Jurgiu Šauliu – dėl susitarimo skelbt Lietuvos nepriklausomybę ir dėl santykių nustatymo su Vokietija	94
27. 1917 m. gruodžio 8 d. Vokietijos užsienio reikalų žinybos pareigūno Kurto von Lersnerio susirašinėjimas telegrafo iš Kauno į Berlyną su kitu tos žinybos pareigūnu Rudolfu Nadolny'iu	96
28. 1917 m. gruodžio 8 d. Vokietijos užsienio reikalų žinybos atstovo Kurto von Lersnerio iš Kauno siusta dešifruota telegrama valstybės sekretoriui apie būsimas derybas su Lietuvos Tarybos atstovais	100
29. Petro Klimo mašinraščio teksto <i>Kova su okupantais atkuriant Lietuvos valstybę nepriklausomybę 1915–1918 metais</i> fragmentas	102
30. 1917 m. gruodžio 10 d. Kaune priimtas Lietuvos Tarybos atstovų Antano Smetonos, Stepono Kairio, Vlado Mirono, Jurgio Šaulio, Petro Klimo, Justino Staugaičio ir Kurto von Lersnerio pasirašytas sutartas būsimosios gruodžio 11 d. deklaracijos tekstas	104
31. 1918 m. kovo 20 d. lydraštis, kuriuo Vokietijos užsienio reikalų žinybos atstovas Kurtas von Lersneris siunčia Vokietijos kancleriui grafui Georgui von Hertlingui Lietuvos Tarybos 1917 m. gruodžio 11 d. deklaraciją	106
32. Lietuvos Tarybos 1917 m. gruodžio 11 d. deklaracija (originalas)	108
33. 1917 m. gruodžio 11 d. deklaracijos fragmentai su Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro išvadomis, patvirtinančiomis, kad deklaracija rašyta ir (tarp kitų signatarų) pasirašyta Jurgio Šaulio	112
34. 1917 m. gruodžio 11 d. Vokietijos užsienio reikalų žinybos atstovo Kurto von Lersnerio siusta skubi telegrama iš Kauno į Berlyną, į Užsienio reikalų žinybą, kurioje komentuojamas Lietuvos Tarybos deklaracijos turinys	117
35. 1917 m. gruodžio 12 d. Vokietijos užsienio reikalų žinybos atstovo Kurto von Lersnerio dešifruota telegrama, adresuota Vokietijos užsienio reikalų žinybai, apie gruodžio 11 d. deklaracijos pasirašymą	120

36. 1917 m. gruodžio 14 d. Vokietijos užsienio reikalų žinybos pareigūno Kurto von Lersnerio telegramos kopija Vokietijos užsienio reikalų žinybai apie kunigaikštį Franzą J. von Isenburgą-Birsteiną	122
37. 1917 m. gruodžio 18 d. telegrama (dvi jos dalys), siusta iš Kauno į Berlyną Vokietijos užsienio reikalų žinybos pareigūnui Rudolfui Nadolny'ui, apie Lietuvos Tarybos nario Jurgio Šaulio planus.....	124
38. 1917 m. gruodžio 19 d. Užsienio reikalų žinybos pareigūno Kurto von Lersnerio telegrama apie kaizerio reakciją į Lietuvos Tarybos gruodžio 11 d. deklaraciją.....	127
39. 1917 m. gruodžio 29 d. kariuomenės generalinio štabo viršininko Pauliaus von Hindenburgo lydraštis, adresuotas Vokietijos kancleriu grafui Georgui von Hertlingui, kuriame Lietuvos ir Kuršo klausimas siejamas su Brastos derybomis	129

Contents

Ivadas	10
Introduction	14
1. July 1917. Invitation by the Group of Vilnius' Lithuanians to participate in the Organizational Committee for the preparation of the Vilnius National Conference	18
2. 1–4 August 1917. Minutes of the meetings by the Organizational Committee for the preparation of the Vilnius National Conference	21
3. 18–22 September 1917. Resolution of the Vilnius National Conference	24
4. 23 September 1917. Appeal to Prince Leopold of Bavaria, German Field Marshal and Supreme Commander of the German Forces in the East, by the Council of Lithuania (Lietuvos Taryba)	26
5. 1917. Map of the territories of the Eastern Baltic coast	29
6. 7 November 1917. Letter by Rudolf Nadolny, representative of the German Ministry of Foreign Affairs, regarding the Lithuanian conference held in Lausanne (the Second Conference in Bern)	31
7. 7 November 1917 (from Lorrach) and 8 November 1917 (from Bern). Telegram by Germany representative in Switzerland Gisbert von Romberg to a representative of the German Foreign Office regarding the Second Conference in Bern.	33
8. 7 November 1917. Decrypted telegram to the German Chancellor Count Georg von Hertling regarding the Lithuanian Conference in Stockholm	35
9. 24 October 1917. Article about Lithuanian Conference in Stockholm in <i>Dagens Nyheter</i>	37
10. 9 November 1917. German translation of a Swedish article in the 24 October issue of <i>Dagens Nyheter</i> about the Lithuanian Conference in Stockholm	39
11. 8 November 1917. Decrypted telegram signed by Maltzan, representative of the Ministry of Foreign Affairs, regarding the administrative structure changes in the territory of Lithuania	42
12. 11 November 1917. Telegram by the Duke Franz Joseph von Isenburg-Birstein, the Chief of the German Military Administration in Lithuania, about the welcoming of the Lithuanian delegation in Berlin	44
13. 12 November 1917. Telegram to the Ministry of Foreign Affairs of Germany sent by its officer Kurt von Lersner regarding the participation of Duke Franz Joseph von Isenburg-Birstein in the welcoming of the Lithuanian delegation in Berlin	46
14. 13 November 1917. Decrypted telegram from the German military headquarters about the opinion of the headquarters regarding Lithuania's border	48
15. 18 November 1917. Letter by Rudolf Nadolny, officer of the German Ministry of Foreign Affairs, regarding the evaluation of the political situation presented by Lithuanians.	50
16. 23 November 1917. Telegram to the German Ministry of Foreign Affairs sent by its officer Kurt von Lersner regarding the visit of Lithuanian representatives in Berlin	58
17. 25 November 1917. Letter by Jurgis Šaulys, member of the Council of Lithuania (Lietuvos Taryba), written on the letterhead of Central Hotel Berlin, regarding the Lithuanian delegation's visit in Berlin	60

18. 26 November 1917. Pro Memoria by the Council of Lithuania (Lietuvos Taryba) regarding conventional relations between Lithuania and Germany	63
19. 28 November 1917. Report by officer Maltzan to the secret advisor Rudolf Nadolny, describing the beginning of Duke Franz Joseph von Isenburg-Birstein's ousting from the position of the Chief of the Military Administration	67
20. 30 November 1917. Request by members of the Council of Lithuania (Lietuvos Taryba) Antanas Smetona, Steponas Kairys and Jurgis Šaulys to grant them an audience with the German Chancellor Count Georg von Hertling	70
21. November 1917. Telegram by representative of the German Ministry of Foreign Affairs Kurt von Lersner sent from the military headquarters regarding the situation in Lithuania	72
22. 1 December 1917. Agreement between representatives of the Council of Lithuania (Lietuvos Taryba) Antanas Smetona, Jurgis Šaulys and Steponas Kairys and the representative of the German Ministry of Foreign Affairs Rudolf Nadolny regarding the relations between Lithuania and Germany	75
23. 1 December 1917. Draft of the ruling by the national council [the Council of Lithuania (Lietuvos Taryba)] (the primary prototype of the future declaration of 11 December)	81
24. 1 December 1917. Document entitled "The Proclamation of Independence" (one of the prototypes of the future declaration of 11 December)	83
25. 4 December 1917. Telegram by officer of the German Ministry of Foreign Affairs Kurt von Lersner to the German Chancellor Count Georg von Hertling, with which he relays the opinion of Field Marshal Paul von Hindenburg	85
26. 6 and 7 December 1917. Transcript of the meeting in Berlin which was attended by representatives of the German state government and military leadership in order to determine the fate of Lithuania and Kuršas	90
27. 7 December 1917. German Chancellor Count Georg von Hertling's authorization of representative of German Ministry of Foreign Affairs Kurt von Lersner to conclude and adopt a protocol with representatives of the Council of Lithuania (Lietuvos Taryba) Antanas Smetona, Steponas Kairys and Jurgis Šaulys regarding the agreement to declare the independence of Lithuania and regarding the establishment of relations with Germany.....	94
28. 8 December 1917. Telegraphic correspondence between Kaunas and Berlin by officer of the German Ministry of Foreign Affairs Kurt von Lersner and the ministry's another officer Rudolf Nadolny	96
29. 8 December 1917. Decrypted telegram by representative of German Ministry of Foreign Affairs Kurt von Lersner, which was sent from Kaunas to the State Secretary regarding future negotiations with the representatives of the Council of Lithuania.	100
30. Excerpt from the typewritten text <i>The Struggle Against the Occupants in the Effort to Restore the Independence of Lithuania in 1915-1918</i> by Petras Klimas.	102
31. 10 December 1917. The text of the future declaration of 11 December signed and agreed upon in Kaunas by representatives of the Council of Lithuania (Lietuvos Taryba) Antanas Smetona, Steponas Kairys, Vladas Mironas, Jurgis Šaulys, Petras Klimas and Justinas Staugaitis as well as Kurt von Lersner.	104
32. 20 March 1918. Covering letter to the German Chancellor Count Georg von Hertling by representative of the German Ministry of Foreign Affairs Kurt von Lersner sent together with the Council of Lithuania's declaration of 11 December 1917	106
33. Declaration of 11 December 1917 by the Council of Lithuania (Lietuvos Taryba) (original).....	108

34. 11 December 1917. Fragments of the Declaration of 11 December with the conclusions of the Center for Forensic Research of the Lithuanian Police confirming that the declaration was written and signed by (among other signatories) Jurgis Šaulys	112
35. 11 December 1917. Urgent telegram by representative of the German Ministry of Foreign Affairs Kurt von Lersner sent from Kaunas to Berlin, to the Ministry of Foreign Affairs, which comments on the content of the declaration by the Council of Lithuania (Lietuvos Taryba)	117
36. 12 December 1917. Decrypted telegram by representative of the German Ministry of Foreign Affairs Kurt von Lersner, addressing the German Ministry of Foreign Affairs regarding the signing of the declaration of 11 December	120
37. 14 December 1917. A copy of the telegram by officer of the German Ministry of Foreign Affairs Kurt von Lersner sent to the Ministry of Foreign Affairs regarding the Duke Franz Joseph von Isenburg-Birstein	122
38. 18 December 1917. Two-parted telegram from Kaunas to Berlin addressed to officer of German Ministry of Foreign Affairs Rudolf Nadolny regarding the plans of member of the Council of Lithuania (Lietuvos Taryba) Jurgis Šaulys	124
39. 19 December 1917. Telegram by officer of the Ministry of Foreign Affairs Kurt von Lersner regarding the Kaiser's reaction to the 11 December declaration by the Council of Lithuania.(Lietuvos Taryba)	127
40. 29 December 1917. Covering letter by the Chief of the German General Staff Paul von Hindenburg, addressing the German Chancellor Count Georg von Hertling, in which the issue of Lithuania and Kuršas is connected to the Brest negotiations	129